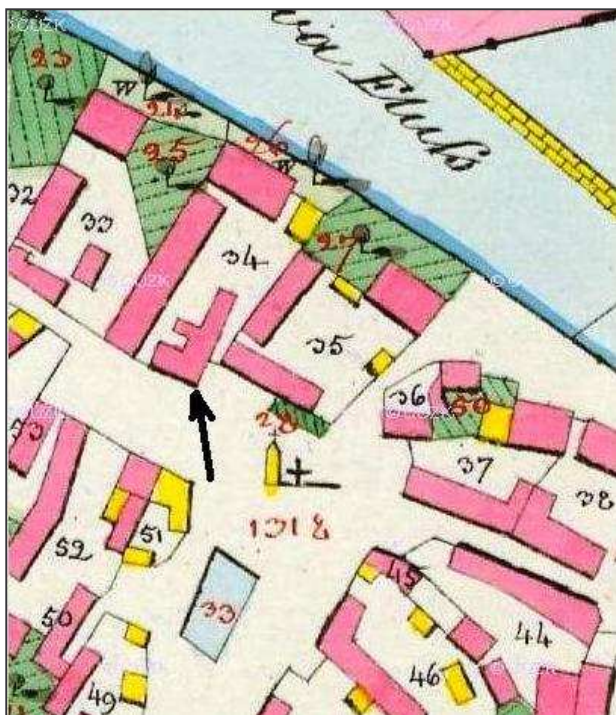

Výřez z císařského otisku stabilního katastru Kozlova z r. 1837. Šipka ukazuje na sídlo v Dolejším dvoře.

Jáchym byl příslušníkem starobylého šlechtického rodu Sedleckých z Újezdce. Zařadit jej do jejich rozrodu vytvořeného Augustem Sedláčkem je obtížné – snad by se mohlo jednat o Jana Jáchyma zemřelého roku 1681, o němž nejsou jiné informace uvedeny.⁴⁵⁾

V roce 1664 nejmenovaná šafářka z Kozlova ze dvora paní Kalenické porodila nemanželské dítě a roku 1665 byl svědkem na svatbě šafář Bárta z Kozlova ze dvora paní Kalenické. Roku 1669 se zde opět stal otcem šafář paní Kalenické.⁴⁶⁾ Kdo byla paní Kalenická? Mohla to být držitelka Kalenic, jíž byla od roku 1660 Žofie, ovdovělá Ježovská z Lub, rozená Boryňová ze Lhoty,⁴⁷⁾ nebo některá příslušnice rodu Kalenických z Kalenice, tedy opět příslušnice nižší šlechty.

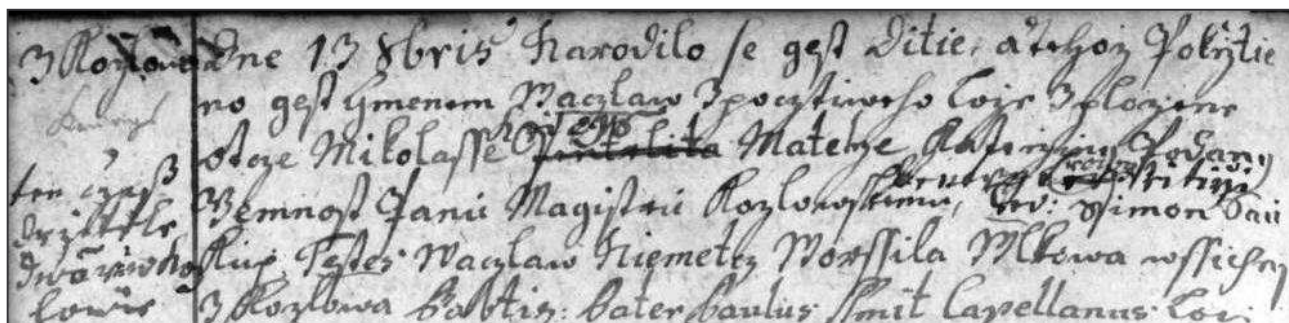
V letech 1674-1685 byl držitelem Tichovského statku urozený a statečný rytíř Alexandr Václav Záborský z Brloha a na Slatině.⁴⁸⁾ Na Slatině patrně sídlil v době koupě Horního dvora v Kozlově, kam poté přesídlil, neboť do zmateně vedené katovické matriky zemřelých (1662-1719) byl zapsán nedatovaný soupis domů a chalup a jejich obyvatel v Kozlově, kteří vykonali velikonoční zpověď (z doby okolo roku 1676⁴⁹⁾). Mezi nimi je uveden také dvůr hořejší, kde žil Jeho Milost pan Alexandr Záborský, jeho

Kozlov na současném leteckém snímku. V oválu bývalé sídlo v Dolejším dvoře. Uprostřed dolní části obrázku velká zahrada s novostavbou v místech Hořejšího dvora.

(nejmenovaná) paní, panna Mařenka, syn pan Jan a jejich služebnictvo a zaměstnanci: Václav kočí, Martin forejt, Matěj pacholík, Viktorín pachole, Matěj pacholík, Markéta děvečka, Markéta kuchařka, Zuzana děvečka, Ludmila děvče, Anna druhé děvče, Alžběta děvečka, Kateřina Pikhanzlová podruhně, Pavel šafář, Dorota žena, Mariana krejčová, její manžel krejčí a Žofie podruhně.⁵⁰⁾

Poznámky: 1) Sedláček, A.: Paměti obce Kozlovské. Tábor 1892. 2) Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze Království českého XI. Praha 1897, s. 138. 3) Tříska, K. a kol.: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku V. Jižní Čechy. Praha 1986, s. 113. 4) Kašička, F. – Nechvátal, B.: Tvrze a hrádky na Strakonicku. Strakonice 1986, s. 61-62. 5) Kolektiv: Encyklopedie českých tvrzí II. Praha 2000; Koblasa, P. – Kovář, D.: Panská sídla jižních Čech. České Budějovice 2003. 6) Drobil, J.: Staré příběhy hoštické a kozlovské. Strakonice 1987. 7) Citace v pozn. 1, s. 1. 8) Profous, A.: Místní jména v Čechách, jejich vznik,

Problematický matriční zápis z r. 1753 – vpisec mezi řádky je téměř nečitelný.

původní význam a změny II. Praha 1949, s. 349-350. **9)** Citace v pozn. 2. **10)** Citace v pozn. 1, s. 1. **11)** Srovnej dílo cit. v pozn. 4, s. 61-62. **12)** Citace v pozn. 1, s. 2; citace v pozn. 6, s. 133. **13)** Sedláček, A. (ed.): Zbytky register králův římských a českých 1361-1480. Praha 1914, s. 24. **14)** Citace v pozn. 3; citace v pozn. 6, s. 133. **15)** Citace v pozn. 1, s. 2. **16)** Citace v pozn. 3. **17)** Citace v pozn. 1, s. 3-4; citace v pozn. 6, s. 134. **18)** Rynešová, B. (ed.): Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka 1418-1462 II. Praha 1932, s. 328-329. **19)** Rožmberský, P.: Středověké dějiny Vochova. Vochov 1993, s. 2-3. **20)** Citace v pozn. 6, s. 134. **21)** Citace v pozn. 1, s. 4-5. **22)** Citace v pozn. 3. **23)** Citace v pozn. 1, s. 3-4; citace v pozn. 6, s. 134. **24)** Citace v pozn. 3. **25)** Profous, A.: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny III. Praha 1951, s. 440-441, 575. **26)** Citace v pozn. 1, s. 5. **27)** Emler, J. (ed.): Pozůstatky desk zemských Království českého r. 1541 pohořelých II. Praha 1872, s. 313-314. **28)** Citace v pozn. 6, s. 137-138. **29)** Státní oblastní archiv Strakonice, fond Archiv obce Kozlo-

va 1347-1945 (1949), inv. č. 19, sign. 2/3, č. 16-25, výpis z desek zemských z r. 1767. **30)** Citace v pozn. 6, s. 138-139. **31)** Citace v pozn. 1, s. 6-7. **32)** Citace v pozn. 1, s. 7-8. **33)** Citace v pozn. 6, s. 136. **34)** Citace v pozn. 3. **35)** Citace v pozn. 1, s. 3. **36)** Citace v pozn. 1, s. 3. **37)** Citace v pozn. 4, s. 62. **38)** Autopsie. **39)** Citace v pozn. 6, s. 143-146. **40)** Podrobně v díle cit. v pozn. 6, s. 143-144. **41)** Státní oblastní archiv Třeboň, fond SM, římskokatolická fara Střelské Hoštice, kniha 1 (dále jen SOA Třeboň/Plzeň, název farnosti, a č. knihy), s. 3, 5. **42)** Citace v pozn. 6, s. 144-145. **43)** Citace v pozn. 6, s. 145. **44)** Doskočil, K. (ed.): Berní rula 2 – popis Čech r. 1654. Praha 1954, s. 518; Haas, A. (ed.): Berní rula 27 – kraj Prácheňský I. Praha 1954, s. 90-91. **45)** Šč. [Sedláček, A.]: Sedlecký z Újezdce. In: Ottův slovník naučný XXII. Praha 1904, s. 755. **46)** SOA Třeboň, Katovice č. 2, fol. 11v, 92, 18v. **47)** Citace v pozn. 2, s. 218. **48)** Citace v pozn. 6, s. 145. **49)** Citace v pozn. 6, s. 145. **50)** SOA Třeboň, Katovice č. 3, fol. 116v.

(pokračování příště)

Drobnosti, dodatky, opravy, informace, zajímavosti, ohlasy

Hrad a klášter Ojvín a jeho podzemní chodba

Karel Pokorný

Kousek za naší severní hranicí na území, které kdysi patřilo ke Království českému, se uprostřed pískovcových skal tyčí hrad/klášter Ojvín (německy Oybin v dnešním Sasku). Archeologické nálezy dosvědčují, že zde bylo opevněné sídlo již v době raně románské, i starší. Původní hrad rozšířil a přestavěl Jindřich z Lipé kolem roku 1312. Bylo impozantním opevněným šlechtickým sídlem, ale mluvit se o něm začíná až s příchodem českého krále Karla IV., který sem dorazil v největším rozpuku svých sil, ve třiceti letech.

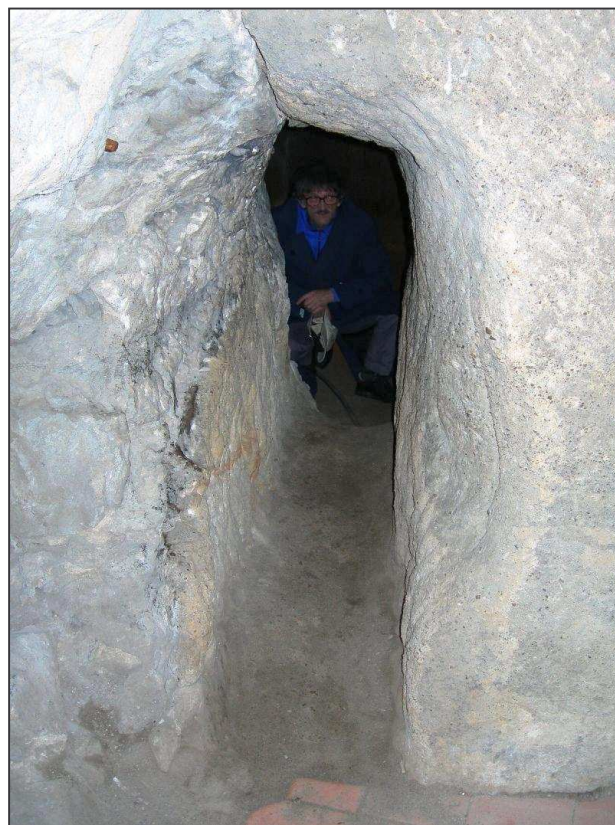

Hrad Ojvín – vstup do tajné chodby (foto K. Jakubse 2007).

Tento zcestovalý panovník měl možnost shlédnout architektonické skvosty center tehdejší Evropy. Pustil se do dalšího rozsáhlého přebudování orlího hnízda Ojvína na rezidenční reprezentativní královské sídlo. Verze o tom, proč tak učinil v krásném, ale zasutém místě království jsou tři, ale jsou příliš romantické na to, abychom je uváděli. Náš král a římský císař, zde však nepotlačil významnou obrannou složku, jako se to stalo na Karlshausu nebo později na Krakovci. Ani toho nebylo zapotřebí, vždyť jezuita, historik a velký hradní nadšenec Bohuslav Balbín prohlásil v roce 1660, že dosud nespátěl místo, tak dokonale opevněné přírodou. Velmi zbožný Karel IV. také nechal zbudovat v dolní části hradní-

ho vrcholu kostel a klášter pro mnichy celestýny. Horní hrad však zůstal nadále důležitým strážným bodem.

Vstup do areálu původně chránily tři brány. První je dnes v náznaku, druhá v rozvalinách, třetí s průjezdem je velmi zachovalá. Před ní vpravo je do skály zahlobena cisterna, sloužící zřejmě těmto předsunutým okruhům. Model hmotové rekonstrukce s popisky přiblíží představu o objektu nejlépe.

Hrad Ojvín – tajná chodba. V pozadí autor (foto K. Jakubse 2007).

Snah o dobytí tohoto významného strategického místa bylo více. Uspěli Žitavští a hrad byl uchváten i pro krále Karla IV. Otázkou je, zda nebyl spíše předán, než vojensky dobyt. Dvakrát však neuspěli ani dobře vyzbrojení a vybavení husité. Oříškem

k nerozlousknutí byla možnost ustoupit v případě krajní nouze na skalní suk, který areálu dominuje a kde stával hrad původní.¹⁾ Přesto bylo využito skalní pukliny k vybudování ústupové cesty, kterou ještě zmíním.

Mezi ruinami císařského paláce a vstupem do křížové chodby jsou zbytky několika původních budov. Nejzachovalejší je budova knihovny. Atraktivitou, kterou jsem v této podobě ještě neviděl, je v podlaží vyříznutý čtvercový otvor s nasvícenou šachtou a tabulkou „Unteridischer Gang“ (podzemní chodba). Vedle je poklop, kterým bylo možno sestoupit dvoupodlažním schodištěm. Z jeho úpatí pokračuje šíje, která se však po několika metrech začne dosti svažovat. Bývaly zde ukotvené další schody, které ale již ztrouchnivěly. Na dně této téměř skluzavky je odbočka, směřující pod chrám, kde je již zasutá. Zřejmě navazovala na soustavu sklepů a schodišť. Není třeba mnoha spekulací. Ona krkolomná chodba asi neposkytovala možnost rychlého úniku pro celou komunitu mnichů v případě akutního nebezpečí. Zajišťovala snad jen možnost nepozorovaně přijmout či vyslat posla nebo dopravit nějaké zásoby. Výstup z podzemí, dnes uzavřený mříží, je do jedné z roklí. Dva němečtí speleologové mne do chodby spustili, až kam se dalo, ale výstup z ní jsem pak spatřil až zvenku. O tom, že chodba je opravdu průchozí, fámami nezdeklasovaná tajná chodba, by snad opravdu nikdo nepochyboval.

Poznámky: 1) Podle Oettel, G.: Oybin – Burg und Kloster. Görlitz/Zittau 1999; viz též např. http://cs.wikipedia.org/wiki/Hrad_Ojv%C3%ADn.

Toužimský zámek ožil

Jiří Schierl

Zámek v Toužimi (okr. Karlovy Vary), na němž v současné době probíhají stavební záchranné práce a je dlouhodobě veřejnosti nepřístupný, se v neděli 28. června po mnoha letech otevřel veřejnosti. Stalo se tak díky iniciativě pracovníků místního projektu Pracovní návyky Fondu dalšího vzdělávání pod vedením komunitního koordinátora Mgr. Mikuláše Tichého a díky zájmu veřejnosti a vstřícnosti vlastníka, tedy města Toužimi, a také podpoře Infocentra Toužim. Pracovníci projektu zorganizovali přímo na nádvoří zámku komunitní setkání, kde se prezentovaly návrhy veřejnosti na oživení této památky vzniklé z předchozí řízené diskuse – facilitace. Ta mimo jiné ukázala, že pro většinu místních je tento objekt stále zajímavý, považují jej za dominantu svého města, váží se k němu vzpomínky starší generace z dob, kdy byl kulturním a společenským centrem, je vnímán také jeho potenciál pro rozvoj cestovního ruchu i jeho neutěšený havarijný stav, který rozhodně nedělá čest Toužimi. Zazněly však i návrhy na jeho úplnou nebo alespoň částečnou demolici. Na setkání nakonec dorazilo asi 70 lidí, proběhly také přednášky k zámku, diskuse se starostou města, památkáři a odborníky na udržitelný rozvoj, co lze udělat v současné době pro oživení zámku bez velkých investic, nechybělo ani sousedské občerstvení a pro děti bylo připraveno malování na plátna, která budou instalována do rozbitých oken zámku.

Zámek město v roce 1998 nelegálně a prakticky zadarmo převedlo na jistého podnikatele, který jej pak prodal ruské firmě, ta však nejevila o památku zájem a dovedla ji na pokraj zániku. Nové

Toužimský zámek v rekonstrukci.

vedení města vysoudilo zámek zpět až v roce 2009, to již byly objekty zámku v těžkém havarijním stavu, následné záchranné práce probíhaly velmi pomalu. Vedení města v současné době uvažuje o komplexní obnově zámku, má již zpracovanou studii, ale potřebných asi 250 milionů na realizaci nemá, stejně jako na realizaci obnovy a přestavby sousedního zámeckého pivovaru. Současné zajišťovací a záchranné práce provádí jen díky výrazné podpoře Karlovarského kraje. Stav obou objektů zámku, Horního i Dolního, je dnes takový, že neumožňuje bezpečný pohyb veřejnosti v jejich areálu, proto se vedení města zdárá podpořit občanskou aktivitu a objekt otevřít k navrhovaným aktivitám veřejnosti. Nicméně není vyloučeno, že po vyjádření patřičných odborníků, úřadů a provedení určitých bezpečnostních opatření bude možno otevřít alespoň nádvoří a rozvíjet zde vhodné řízené aktivity, které veřejnost navrhuje. A to je pro toužimský zámek jistě dobrá zpráva; má šanci na znovuoživení a možná i postupnou obnovu. Pro začátek by mělo dojít ke zpřístupnění nádvoří zámku a k jeho komunitnímu využívání pro setkávání, odpočinek, kulturní a společenské aktivity. Tomu ovšem musí předcházet zajištění bezpečnosti a vyřezání náletů, následně i úprava terénu a bývalého amfiteátru, v další fázi není vyloučeno ani zpřístupnění některých bezpečných částí objektů a jejich vhodné využití.

Diskuse kolem zámku v Toužimi nekončí a budou pokračovat. Organizátoři setkání nyní hledají jak dobré nápady na využití zámku, tak dobrovolníky, kteří by se zapojili do úprav, a také jejich koordinátory, kteří by záměr na oživení zámku dále rozvíjeli – ti se mohou hlásit v toužimském infocentru nebo přímo kontaktovat pana Tichého na e-mailu mikulas.tichy@fdv.mpsv.cz.

Setkání hradologů na Křivoklátu

Petr Mikota

Již druhým rokem se konala 13. 9. 2015 v hradní kapli na Křivoklátě vzpomínková pobožnost za Tomáše Durdíka a Annu Durdíkovou. Na ni navázalo mezioborové pracovní setkání v prostorách hradu. Jednalo se vlastně o malou konferenci zaměřenou na otázky kastelologie, archeologie a historie. Jednání probíhalo ve třech blocích a zaznělo 14 referátů. Z programu vybíráme: Přestavby českokrumlovského hradu za Oldřicha II z Rožmberka, Reaktivace hradů na českobavorském pomezí v 15. století, Vimperk jako rezidence Petra Kaplíře ze Sulevic, Královská kaple a palác hradu Bezděz, Hradby severozápadních Čech v době husitské, Výsledky nedestruktivních výzkumů tvrzí na Křivoklátsku, Hrad Bělá a jeho fortifikační systém v pozdním středověku, Nová zjištění o stavební podobě hradů Pořešína a Velešína.

Na přípravě se podílel Archeologický ústav AV ČR, Západočeská univerzita, Společnost přátel starožitností a Správa hradu Křivoklát, která vytvořila příjemné prostředí pro celodenní jednání. Organizaci hlavní měrou zajistila katedra archeologie Západočeské univerzity. Přednesené referáty budou do jara zpracovány formou sborníku. Setkání se zúčastnilo přes 40 odborníků (z toho nejméně čtvrtina členů KAS). Potěšitelný je velký počet mladých odborníků, kteří prezentací svých prací nejlépe uctili památku Tomáše Durdíka.

Už jste četli...?

Nakladatelství Českého lesa v Domažlicích vydalo v minulém a letošním roce několik nových publikací, v nichž jsou podrobně zpracována některá panská sídla Plzeňského kraje, především okresu Domažlice:

Procházka, Z.: **Domažlice, historicko-turistický průvodce městem a jeho památkami.** Jedná se o rozšířené a zcela přepracované vydání staršího průvodce, tentokrát ve formátu B5. Mimo podrobného popisu městského opevnění, kláštera, kostelů a dalších veřejných budov je tu samostatná kapitola věnovaná domažlickému hradu. V její obrazové příloze jsou otiskeny některé zcela nové historické plány hradu a stará vyobrazení. 240 stran, pevná vazba, MC 285 Kč.

Procházka, Z.: **Všeruby a Všerubsko (1570-2014)**. Publikace podrobně dokumentuje historii i současnost pohraničního městečka Všeruby na Domažlicku. Kniha byla vydána ke 444. výročí povýšení Všerub na městečko. Mimo Všerub samotných je tu popsána i historie míst, která dnes spadají pod ÚM Všeruby. K památným místům, popsaným v této publikaci, patří i kostelík sv. Václava na Brůdce a kostel sv. Anny na Tanaberku. Kniha je doplněna bohatým obrazovým, mapovým i fotografickým materiálem. Pro čtenáře Hlásky jsou zajímavé informace o panském sídle ve Všerubech. Formát B5, pevná vazba, 160 stran, MC 300 Kč.

Procházka, Z.: **Z historie a současnosti Blížejska**. Kniha podrobně popisuje historii a památky obce Blížejevo i osad, které pod ni spadají. Publikace je doplněna mnoha vyobrazeními, mapami, historickými fotografiemi i dokumentací památek. Čtenáře Hlásky zde budou zajímat informace o zámku v Blížejově, kde je přiložen i plán, dále historie zámku v Chotiměři se zaměřením a starými fotografiemi, historie a stavební popis tvrze ve Lštění, dějiny zámku v Nahošicích včetně jeho zaměření a historie rodů, které zámek vlastnily až do roku 1945. Posledním popsaným sídlem je pustnoucí zámek v Přívozci, kde je opět přiloženo zaměření objektu a dendroanalýza. Formát B5, pevná vazba, 192 stran, MC 315 Kč (zbyvá posledních několik kusů).

Procházka, Z.: **Milavče, kapitoly z dějin obce**. Vedle popisu známého milavečského mohylníku a dalších milavečských památek se jedna z kapitol knihy věnuje i počátku 14. století, kdy v Milavčích mohlo stát šlechtické sídlo. Formát B5, pevná vazba, 96 stran, MC 280 Kč.

Procházka, Z. – Ptáková, M.: **Kanice, kapitoly z dějin a současnosti obce pod Netřebem**. V publikaci je popsán hrad Netřeb včetně autorova zaměření. Velice podrobně na základě archivních pramenů tu je zpracována historie kanického zámku. Informace pro 1. polovinu 20. století jsou čerpány také přímo z materiálu dodaného posledními majiteli zámku – potomky barona Pergera. Prostor je věnován i starým popisům sídla a vsi převzatých z desk zemských. Publikaci doplňuje řada historických i současných vyobrazení. Formát B5, pevná vazba, 128 stran, MC 280 Kč.

Procházka, Z.: **Chocomyšl 1365-2015**. Většina textu brožury je věnována opomíjenému chocomyšlskému zámku. Jsou tu otištěny jak jeho staré popisy, tak i historické veduty objevené zcela nově v SOA Třeboň, pobočka Jindřichův Hradec. Součástí brožury jsou i portréty hrabat Černínů – stavebníků zámku. Formát A5, brožovaná vazba, 64 stran, MC 120 Kč.

Procházka, Z.: **Kout na Šumavě, kapitoly z historie obce pod Rýzmburkem**. Publikace obsahuje podrobné dějiny Kouta včetně nově objevené písemné zmínky o vsi z roku 1441. Zasloužená pozornost je věnována i jednotlivým rodům, které koutskotranhanské panství vlastnily, především Stadionům. Ve zvláštních kapitolách jsou popsány jak koutská tvrť, tak i stadionský zámek. Kapitoly o těchto panských sídlech obsahují opět plánovou i fotografickou dokumentaci. Formát B5, pevná vazba, 160 stran, MC 300 Kč.

V Plzni je možné tyto tituly zakoupit např. v knihkupectví Moudrá sova, knihkupectví Ševčík, knihkupectví Frau, knihkupectví Dobrovský – Chmela atd. V Praze v knihkupectví Academia na Václavském náměstí a knihkupectví Karolinum v Celetné ulici nebo objednat na adrese nakladatelství www.nakladatelstvi-cl.cz, e-mail: zdenek.prochazka@rzone.cz.

Novobilský, M.: **Neznámé podbrdské hrady Strašná skála a Liškův hrad**. V r. 2015 vyšlo 2. upravené a rozšířené vydání 20. čísla edice Zapomenuté hrady, tvrže a místa. Formát A5, 36 stran, plány, řezy, nálezy, rekonstrukce. V ceně pouhých 30 Kč (+ poštovné a balné) je možno publikaci objednat na tel. 603828377 nebo na e-mailu pmikota@post.cz.

Právě vychází nové č. 47 též edice – Kastl, P.: **Hrad Pušperk na Chudenicku**. Formát A5, 36 stran, historie, plány, nálezy, rekonstrukce. V ceně 40 Kč (+ poštovné a balné) je možno publikaci objednat tamtéž.

Gersdorfová, Z. (ed.): **Castellologica bohemica 14**. Vydala Západočeská univerzita v Plzni 2014. Formát A4, 175 stran. Ob-

sah: F. Gabriel: Poznámky k třídění hradů podle dispozičních typů, s. 5-18. P. Kastl: Povrchový průzkum hradu **Pušperku** u Poleně, s. 19-25. J. Štětna – D. Janiš: Zámek **Lešná** u Valašského Meziříčí, s. 36-76. M. Beránek – P. Taibl – P. Hasilová – J. Hasil: Valová poloha „**Betlém**“, k. ú. Klášter Teplá, okr. Cheb: revize stávajícího poznání, s. 77-84. F. Záruba: Příspěvek ke vztahu kaple Věch svatých na **Pražském hradě** a Saintes Chapelles ve Francii, s. 85-108. J. J. Kovář: Hrady v jihozápadní Anglii: hrabství Devon, s. 109-135. J. Unger: Lednice z druhé poloviny 15. stol. na šlechtickém sídle v **Lelekovicích**, s. 136-141. D. Vích: Kovové nálezy z hradu v **Brandýse nad Orlicí**, s. 142-155. M. Kalašová: Dvě „neznámé“ Máchovy kresby hradů **Bezdězu** a **Valečova**, s. 156-158. Bibliografická referativní a informativní služba, s. 159-173. Sborník je možné zakoupit v Plzni v prodejně vydavatelství ZČU v Husově ul. a v areálu univerzity na Borech, a dále v distribuční síti a internetovém knihkupectví Kosmas – zde za 224 Kč.

redakce

Lehký, I. – Sýkora, M.: **Pyšná sídla mocných – hrady a tvrze na Mostecku**. Kniha na 202 stranách seznamuje čtenáře s objekty jak známými – např. Jezeří, Most, Rýzemburk, Ervěnice, Nový Žeberk, tak i poměrně neznámými: hrad u Albrechtic, hrad na Josefinině skále, hrad u Brandova. V knize jsou zachyceny jak dobové obrázky, tak i půdorysy jednotlivých lokalit dle posledního zaměření. V řadě případů jsou zobrazeny i působivé 3D rekonstrukce. Vydal v roce 2014 Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech, Žižkova 835, 434 01 Most.

Hrady na hranici Čechy – Sasko, vydavatel: Iniciativa pro Děčínský zámek. Na 246 stranách knihy dobové obrázky, půdorysné zaměření i rekonstrukce hradů z oblasti česko-saské hranice. Např. z české strany Bílina, Ostrý, Střekov, Brtnický hrádek, Šarfenstein, Kyšperk, Česká Kamenice, ze saské strany potom hrady zejména z oblasti saského Švýcarska: Winterstein, Königstein, Altrathen, Wehlen a dále Donín, Píra, Hohenstein apod.

Gabriel, F. – Panáček, J. – Podroužek, K.: **Helfenburk – hrad pražských arcibiskupů**. Na 519 stranách kniha seznamuje s historií, vývojem a stavební podobou hradu Helfenburk u Úštěka. Kniha doplněna řadou fotografií nalezených artefaktů, kreseb i rekonstrukcí jednotlivých vývojových fází hradu. V rámci určení a datace stavebního vývoje hradu je zobrazena i řada kresebných půdorysů dalších, zejména skalních hradů, např. Kavčiny, Zakšín, Winterstein, Falkenstein apod. Vydalo Hrádek, občanské sdružení Borek 1, 277 14 Dřísy v r. 2011.

Záruba, F.: **Hrady Václava IV. – od nedobytného útočiště k pohodlné rezidenci**. Kniha na 438 stranách mj. v kapitolách Hrady Václava IV., Okruh staveb královny Žofie či Hrady dvorského okruhu Václava IV. prezentuje dějiny a dispoziční hradů Krivoklátu, Žebráku, Točnicku, Přísku, Nového hradu u Kunratic, Mělníka, Egerberku, Roupova, Litoměřic a dalších. V knize uvedena řada dobových zobrazení jednotlivých lokalit, půdorysů i fotografií současného stavu. Vydala Universita Karlova v Praze – Katolická teologická fakulta, Ústav dějin křesťanského umění v r. 2014. Z. Hermsdorfer

Z hradů, zámků a tvrzí

Již několik dlouhých let jsou důrazně upozorňováni návštěvníci zříceniny hradu **Kumburku** (okr. Semily), že kumburská vyhlídková plošina je určena pro maximálně 5 (slovy pět) příchodů. Jejím přetěžováním návštěvníci ohrožují nejen své zdraví, ale i další existenci veřejně prospěšného zařízení, kterým zdejší jedinečná dřevěná konstrukce (v provozu od podzimu roku 2002) bezpochyby je. Přiložené foto bylo pořízeno v dubnu 2015. Ačkoliv byla informační cedulka „max. 5 osob“ jasně a zřetelně umístěna u vstupu na vyhlídku, přece se stále najdou skupinky návštěvníků, kteří tento zákaz nerespektují a jdou „stádně“ stále dále a výše. Taktéž platí přísný zákaz vstupu (viz platný kumburský návštěvní řád) za nevysoké zábradlí vyhlídkové plošiny, erozí narušená koruna velké věže je turistům již roky důrazně zapovězena. Mějme stále v živé paměti velké neštěstí,

Přetížená vyhlídka na Kumburku 2015.

kteří se před několika lety odehrálo na krkonošském výletním hrádku **Aichelburgu** (okr. Trutnov). Tehdy se pod nadšenými svatebčany prolomila přetížená dřevěná konstrukce mostku směřujícího do hradní síně. Svatební nadšení a veselí tak ve zlomku okamžiku nekompromisně vystřídaly četné slzy a dlouhodobé trápení těla i ducha.

Někdy během měsíce dubna 2015 se objevil na hradě **Bradlec** (okr. Semily) v prostoru tábořiště v lomu mohutný dřevěný kříž, který sem osadila čísi pilná ruka. I když také tady platí návštěvní řád, nikdo se nenamáhal informovat SPZH Kum-

Týřov – situace po havárii (foto Z. Procházka 2015).

Týřov – bílou linkou vyznačena stínka ochozu (foto Z. Procházka 2015).

burku o této „budovatelské“ skutečnosti (vlastně „černé stavbě“). Natož, aby požádal o případné vyjádření k umístění toho značně rušivého prvku. Osobně si nyní v důvěrně známém lomu připadám velmi tísnivě – jako na hřbitově. Prosíme tímto zhotovitele onoho masivního kříže, aby nám laskavě sdělil svůj příběh a z něj vyplývající důvody, které ho vedly k anonymnímu umístění uvedeného symbolu do prostoru bradleckého tábořiště. V opačném případě dojde k jeho odstranění.

M. Vaistauer

Při návštěvě hradu **Týřova** (okr. Rakovník) na počátku července 2015 jsem zjistil, že se zřítíla značná část východního nároží hradního donjonu. Zdivo obytné věže se v této části skládalo z původní hradby opatřené ochozem se stínkami a k němu později přiloženého zdiva donjonu. Na odhalené zdi jsou pozůstatky tohoto ochozu patrné. Tomáš Durdík kladl stáří obvodové hradby do 1. poloviny 13. století a zdivo donjonu do období kolem poloviny 13. století. Střed odhalené zdi by si zasluhoval podrobného zdokumentování, neboť i on podlehe zakrátko zkáze.

Na tvrzi v **Dolanech** (okr. Klatovy) patrně nový majitel začal stavební práce. Jako první přišlo na řadu vybourání zazdívký brány.

Z. Procházka

Dolanská tvrz (foto Z. Procházka 2015).

Natalija Makoviková z Běloruska prodává bohatým zájemcům české zámky. Většina jejich klientů je ruskojazyčná, jsou to občané Ruska, Ukrajiny nebo Kazachstánu. Podle podnikatelky je v České republice aktuálně 2165 zámků, k prodeji je současně přibližně 200 historických objektů. Ročně se změní majitelé přibližně u 50 zámků, její společnost jich prodá dva až tři měsíčně. Průměrná cena zámků se pohybuje kolem 5 milionů korun. Oblíbenou četbou Natálie je monumentální patnáctisvazkové dílo Augusta Sedláčka Hradu, zámky a tvrze Království českého (příloha Hospodářských novin Ego č. 11, 2015).

M. Blažek

Vybourávání zazdívký brány tvrze v Dolanech (foto Z. Procházka 2015).

Zprávy z klubu Rada

Kontaktní adresa: KAS, Kopeckého sady 2, 301 36 Plzeň.
Tel. 604261000, e-mail: rozember@post.cz. Internetové stránky:
http://www.klub_augusta_sedlacka.cz.

17. ročník **konference Dějiny staveb** se koná ve dnech 18. – 20. března 2016 v zámku Nečtiny. Přihlášky na adresu pmiko-ta@post.cz, podrobnosti na www.evida.cz/shp.

Pokladníci poboček nejpozději do 15. prosince 2015 odešlou na účet Rady KASu č. 236531078/0300 vybrané peníze – „desátek“ (10 Kč za člena v roce 2015) a **předplatné Hlášky na rok 2016** (60 Kč za předplatitele). Zároveň je nutné zaslat na výše uvedený e-mail **jmenné seznamy** platících desátek a platících Hlášku. Hlášku 2016 mají zdarma členové klubu publikující v Hlásce 2015. Jsou to z pobočky **Plzeň**: J. Vladař, J. Richterová, M. Bartoš, P. Rožmberský, M. Týřová, P. Míkota, J. Světlík, T. Karel, Z. Procházka, O. Brachtel, T. Mařík, J. Schierl, Z. Hermisdorfer, M. Blažek, z pobočky **Hradec Králové** J. Slavík, z pobočky **Praha** Karel Pokorný, J. Synek, Zv. Dragoun, J. Boukal, z pobočky **Brno** J. Unger, z pobočky **Humpolec** F. Kocman, z pobočky **Zlín** V. Svoboda, M. Zikmund, R. Vrla.

Redakce všem, kteří poslali příspěvky, děkuje. Přesto jich stále není dostatek. Dokonce nebyť nečlenů KASu, kteří též publikují v Hlásce (i když nemají další ročník zdarma), patrně by už Hláška nevycházela. Redaktor proto apeluje na členy klubu, aby si všimli (fotili a psali), i třeba drobných změn na panských sídlech. Velký dluh mají ti členové, kteří jsou pracovníky vědeckých ústavů, s panskými sídly přichází často do styku, a přesto si nenajdou chvíli, aby poslali článek, nebo alespoň zprávu na adresu redakce: rozember@post.cz. Doufejme, že se to změní.

Pobočka Plzeň

Kontaktní adresa: KAS, Kopeckého sady 2, 301 36 Plzeň.
Tel. 604261000, e-mail: rozember@post.cz.

Na začátku srpna se uskutečnila týdenní cesta členů pobočky (sekce „L“) do Porýní za poznáním tamní hradní krajiny. K navození panující atmosféry cesty nejlépe poslouží úvodní volná citace z cestovního deníku: Sedm účastníků mělo sraz naplánovaný na devátý den měsíce srpna, desátou hodinu, jedenáctou minutu a dvanáctou sekundu. Na uvedeném místě v tu dobu však nikdo nebyl a tak prozíravý vozk (který se však neúčastnil přípravných schůzek) vyrazil do krčmy zvané Vegas, kde již ostatní za popíjení zlatavého moku netrpělivě vyčkávali jeho příjezdu. Po těchto úvodních organizačních peripetích následovala cesta na západ s nutnými zastávkami pro osvěžení,

Koblenz – dolní hrad.

protáhnutí kostí, poučení a vykoupaní. Cesta samotná pak již probíhala v poklidném duchu horkých srpnových dní a nenáročném programu, který si vyžádal časté změny. Ještě před vjezdem do malebného údolí řeky Rýn jsme navštívili města Špýr a Worms s úchvatnými románskými bazilikami a historickými

centry, a také relikty císařské falce v městečku Ingelheim. Následně jsme se již vnořili do hluboko zaříznutého údolí Rýna a po levém břehu jsme směřovali k severu po proudu řeky a zdolávali postupně jeden hrad za druhým s přestávkami pro osvěžení ve svižném proudu řeky a dočerpání sil v městském zázemí (pivo v hradních krčmách, které byly na některých hradech, bylo pro našince celkem drahé). Nejsevernějším cílem naší výpravy byl klášter benediktýnů v Maria Laachu, který je sice mírně stranou údolí, nicméně nám nabídl duchovní zastávku na naší cestě. V tu dobu se již naše putování přehouplo do své druhé poloviny a tak jsme poblíž města Koblenz přejeli na druhý břeh Rýna a vydali se na cestu za poznáním pravobřežních rýnských hradů. V rámci prohlídky města Braubach jsme navštívili i Philippsburg, sídlo německé obdoby Klubu A. Sedláčka, kde shodou okolností probíhala také výstava věnovaná „německému Sedláčkovi“ Bodo Ebhardtovi. Využili jsme i příležitosti nahlédnout na hrady z perspektivy vodní hladiny a několikakilometrový úsek vodního toku jsme se svezli na palubě výletní lodi. Z údolí Rýna jsme vyjeli po návštěvě městečka a hradu Rüdelsheim a závěrem jsme ještě podnikli podvečerní prohlídku města Heidelberg se známou zříceninou zámku. Pak už nezadržitelně následovala cesta domů. Nicméně při jedné z vynucených zastávek při cestě zpět jsme se neplánovaně ocitli v městečku Wimpfen (resp. Bad Wimpfen), kde se zachovala valná většina císařské falce. To však byla definitivní tečka za poznáním nesčetných německých, nejen hradních, pamětihodností. A. Kratochvílová

Praktická ukázka funkčnosti střílny hradu Schönburg.

Členové pobočky zaplatí do konce listopadu členské příspěvky ve výši 120 Kč, publikující v Hlásce pouze 60 Kč. Za rodinného příslušníka, člena klubu, navíc 20 Kč. Platit je možné na členských schůzkách nebo poštovní poukázkou typu C na výše uvedenou adresu. **Pozor změna!!!!** Třetí možností je možnost platit na **nově zřízený účet pobočky č. 2100806393/2010**. Na tento účet (a na žádný jiný) platí pouze členové klubu. Odpadá tak pětikoruna za pohyb na účtu. Kdo chce ukončit členství, pošle 60 Kč – dlužné příspěvky za rok 2015. Předpokládáme, že zjednodušené platby každý pochopí – platby jiným způsobem nebudou brány v potaz. Upomínky nebudou zasílány a neplatiči budou na jarní schůzi vyloučeni. Platbu neodkládejte a učiňte zadost jediné povinnosti člena co nejdříve.

Klubové schůzky probíhají každou první středu v měsíci od 17. hod. v suterénu v Kollárově ul. č. 18 (ACW Sallon). V období prázdnin se přednášky na schůzkách nekonají, na zářijovou schůzku připravil T. Karel poznávání lokalit na členy přinesených fotografiích, avšak nebyl k dispozici projektor. Při říjnové schůzce proběhne **podzimní členská schůze** s volbou funkcionářů pobočky a přijímáním nových členů.

Podzimní poznávací zájezd povede v sobotu 24. října do města dotýkajícího se hvězd. V Praze si pod vedením Ing. arch. Petra Chotěbora (člena pražské pobočky KASu a pracovníka památkové péče) prohlédneme areál Pražského Hradu. V místech, kde se platí vstupné, se tomuto nepříjemnému zvyku nevyhneme, ale náš průvodce nás vezme i do míst, která jsou běžným návštěvníkům nepřístupná. Další plánovanou lokalitou

je návštěva Vyšehradu. Zájemci se musí včas přihlásit na výše uvedeném e-mailu nebo telefonu.

Velká přednáška pro veřejnost se koná ve **středu 25. listopadu**. O hradech na Malši bude přednášet dr. Josef Hložek a to v zasedací místnosti FF ZČU v Sedláčkově ul. 15 (2. patro) od 17. hodin.

Pobočka Hradec Králové

Kontaktní adresa: Ing. Jiří Slavík, Nerudova 1210, 517 41 Kostelec n. Orlicí, e-mail: slavik@josefov.npu.cz, jaro-slav_cerny@centrum.cz.

Jarní výlet hradecké pobočky KAS se uskutečnil v sobotu 18. dubna 2015. V plánu bylo navštívit zbývající hrady v oblasti pod Orlickými horami. Již vloni na jaře jsme navštívili lokality na Rychnovsku, tentokrát jsme se zaměřili na jižnější oblast – Rychnovsko a Orlickoústecko. Celá výprava se sešla u zámku v Rychnově nad Kněžnou. Odtud jsme se vydali do obce Liberk, kde se nacházejí zbytky hradu Rychmberk vzniklého za koloni-

Společné foto z výletu královéhradecké pobočky na hradě Žampach.

zace této oblasti, pravděpodobně na přelomu 13. – 14. století, jehož majitelé se poté psali s přídomkem z Rychmberka. Zde nás zasáhl poslední výkřik zimy, v podobě sněhové přeháňky, větru a zimy. V obci Liberk jsme si ještě prohlédli barokní dřevěný kostel sv. Petra a Pavla z konce 17. století a sousední dřevěnou zvonici. Poté jsme se přesunuli do údolí řeky Zdobnice a odtud na hrad Pěčín. Nevelké zbytky hradu, který pravděpodobně vznikl kolem roku 1260, při kolonizaci této oblasti, jsou dnes zbaveny veškeré vegetace a porostu. Díky tomu je hrad dobře znatelný, stejně tak předhradí a jeho blízké okolí. V odpolední fázi výletu jsme se přesunuli do oblasti Orlickoústecka. Nejprve na zbytky hradu v Nekoři, nad údolní přehradní nádrží Pastviny. Od této chvíle nás odborným výkladem provázela kolegyně z klubu a východočeská archeoložka Mgr. Miroslava Cejpková. Vzhledem k tomu, že zde prováděla výzkum a zaměřovala tuto lokalitu, byl výklad velice zajímavý, obohacený o plány a další materiály z jejího výzkumu. Následně jsme navštívili zříceninu hradu Žampach. Rovněž na této lokalitě p. Mgr. Cejpková vedla

dlouholetý archeologický výzkum, který přinesl mnoho nových poznatků o vývoji a fungování tohoto hradu. Po opravdu důkladné prohlídce a zajímavých debatách o této zřícenině, výpravu čekal další významný hrad v této oblasti, rozsáhlá zřícenina hradu Lanšperk z druhé poloviny 13. století, který je jedním z mála hradů s tzv. plášťovou zdí v Čechách. Vzhledem k pokročilé hodině a dlouhé cestě k domovům většiny účastníků, jsme na Lanšperku jarní velice zdařilý výlet ukončili. Nutno připomenout, že se výpravy zúčastnilo 5 členů KAS (Cejpková, Čížek, Dvořák, Slavík a Švejkar a dva rodinní příslušníci). Podzimní výjezd by se měl konat do oblasti severní Moravy (hrady Sovinec, Úsov a okolí).

J. Švejkar

Uprostřed letních veder v neděli 2. srpna ve 14 hod. položili zástupci pobočky květiny u hrobu F. A. Hebera na hřbitově ve Starém Městě u Náchoda. Neformálním pietním aktem připomněli letošní 200. výročí narození i 166. výročí úmrtí prvního českého kastelologa, autora sedmi dílů nedokončené publikace o českých hradech a tvrzích.

V úterý 22. září se v 17 hod. slavnostní vernisáží otevře v prostorách Orlické galerie na zámku v Rychnově n. Kněžnou výstava k 200. výročí narození prvního badatele českých hradů F. A. Hebera. Výstavu bude možné navštívit do 1. 11. 2015. Kromě obrazových příloh z Burgen budou vystaveny i předlohy kresby a dokumenty z pozůstalosti včetně deníků a kreseb dalších Heberových spolupracovníků.

Pobočka pořádá 10. 10. podzimní automobilový zájezd na severomoravské hrady Sovinec, Šternberk a Úsov. Sraz účastníků v Moravské Třebové u čerpací stanice v 9 hodin.

J. Slavík

Další informace od poboček redakce do uzávěrky tohoto čísla neobdržela.

Kontakty na ostatní pobočky:

Pobočka Zlín

Kontaktní adresa: KAS pobočka Zlín, MUDr. Jiří Hoza, Česká 4760, 760 05 Zlín. Tel. 737177346. E-mail: jihoz@post.cz. Int. stránky pobočky: <http://www.kaszlin.estranky.cz>.

Pobočka Praha

Kontaktní adresa: KAS Pobočka Praha, PhDr. Jiří Úlovec, Tř. Milady Horákové 133, 166 21 Praha 6 – Dejvice, e-mail: juliovec@mvr.cz, Petr Valenta, geomess@volny.cz.

Pobočka Humpolec

Kontaktní adresa: KAS, pobočka Humpolec, Hradská 818, 396 01 Humpolec, E-mail: kocmani.hu@seznam.cz, frantisek.kocman@mesto-humpolec.cz, tel: 777347511. Internetové stránky pobočky: <http://www.hrad-orlik.cz>.

Pobočka Brno

Kontaktní adresa: Ing. Pavel Švehla, Ondráčkova 3, 628 00 Brno-Líšeň, e-mail: svehla.pavel@volny.cz.; Mgr. Bc. Josef Jan Kovář, Renneská tř. 416/39, 639 Brno, e-mail: josef.kovar@seznam.cz.

**Uzávěrka dalšího čísla: 10. 12. 2015
(vyjde v první lednové dekádě 2016)**

HLÁSKA, zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. ISSN 1212-4974.

Vychází čtvrtletně. Toto číslo vyšlo v 1. říjnové dekádě 2015.

Šéfredaktor Petr Rožmberský (rozmberr@post.cz.), technický redaktor ing. Petr Míkota (pmikota@post.cz.), redaktor pro internet Milan Novobilský (klub_augusta_sedlacka@centrum.cz.).

Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Kopeckého sady 2, 301 56 Plzeň.

Vydává Klub Augusta Sedláčka za přispění statutárního města Plzně.

Registrováno pod značkou OK UmP 23/1991. 350 výtisků.

2016 Plzeň